

ХИЛ ХАМГААЛАХ БАЙГУУЛЛАГЫН УДИРДЛАГЫН ХОЛБООНЫ УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫГ БОЛОВСРОНГУЙ БОЛГОХ НЬ

Г.ГАН-ЭРДЭНЭ

Хилийн цэргийн 0151 дүгээр ангийн захирагч, Хил судлалын докторант, хурандаа

Хураангуй: Цэргийн холбоо, мэдээллийн системийн онолын үндсийг судалж, өнөөгийн байдалд шинжилгээ хийн, Хил хамгаалах байгууллагын удирдлагын холбоо, мэдээллийн системийг боловсронгуй болгох арга замыг тодорхойлох зорилго тавьж, энэхүү зорилгыг биелүүлэхийн тулд орчин цагт шинээр үүсэж байгаа шаардлагын дагуу эрхзүйн орчин бүрдүүлж, бүтцийн шинэчлэл хийн дэвшилтэт техник хэрэгслээр тоноглогдсон холбоо, мэдээллийн системийг бий болгох шаардлагатай болохыг тухайн нэг сэдэвт судалгааны ажлаар тодорхойлов.

Түлхүүр үг: Удирдлагын холбоо, мэдээллийн систем

Оршил

Дэлхийн бүс нутагт явагдаж байгаа дайн, байлдааны ажиллагааны явцаас дүгнэлт хийхэд цэргийн анги, салбар, нэгжүүдийн удирдлага, холбоо мэдээллийн тогтолцоонд тавигдах шаардлага эрс нэмэгдэж, байлдааны ажиллагааны бүх үе шатуудад хөдөлгөөнтэй, найдвартай ажиллагаатай, богино хугацаанд ажилд бэлэн болох

чадвартай, тагнуул болон саатуулгаас хамгаалагдсан, бүх төрлийн мэдээллийг тогтоосон хугацаанд цуглуулж, боловсруулан дамжуулдаг тоон техник хэрэгсэл ашиглан стратеги, тактикийн аль ч түвшинд цэргийн удирдлагыг хангах болсон байна.

Өнөөгийн байдлаар удирдлагын тогтолцоо түүний элементүүдийн бэлэн байдал нь цэргийн ажиллагааны үр дүнд шууд нөлөөлөхийн зэрэгцээ цэрэг зэвсгийг үр дүнтэйгээр ашиглах гол хэрэгсэл арга зам болж байна. Удирдлагын тогтолцоо нь удирдлагын байгууллага, удирдлагын байр ба холбооны системийн тогтолцооноос бүрдэх бөгөөд цэрэг зэвсгийг тогтвортой, тасралтгүй, шуурхай, нууцын горимоор удирдаж, салбаруудын үүрэг гүйцэтгэх чадварыг дээшлүүлэх боломжийг бүрдүүлэхийн тулд холбоо, мэдээллийн системийг боловсронгуй болгох асуудал хөндөгдөж байна.

Тактикийн салбаруудыг тасралтгүй, шуурхай, үр дүнтэй удирдахын тулд удирдлагын тогтолцоог оновчтой зөв зохион байгуулахын дээр холбоо, мэдээллийн технологийн техникийг улам бүр боловсронгуй болж байгаа өнөөгийн нөхцөлд тэдгээрийг зэвсэглэлд шуурхай нэвтрүүлэх, цэрэг, зэвсгийн удирдлагын үр өгөөжийг дээшлүүлэхэд ихээхэн анхаарлаа хандуулах ёстой юм.

Улсын хил хамгаалалтын удирдлагыг боловсронгуй болгоход холбоо, мэдээллийн систем нь ямар бүтэц, зохион байгуулалттай байх,

цэрэг зэвсгийг тогтвортой, тасралтгүй, шуурхай, нууцын горимоор удирдаж, салбаруудын үүрэг гүйцэтгэх чадварыг дээшлүүлэх боломжийг бүрдүүлэхийн тулд холбоо, мэдээллийн системийг боловсронгуй болгох асуудлыг хөндөж, улсын хил хамгаалалтад дэмжлэг үзүүлэхэд энэхүү судалгааны ажил чиглэж байна.

Энэхүү сэдвийг доктор, магистр, бакалаврын төвшинд судалсан материал, ном хэрэгслүүд нэлээдгүй олон байгаа боловч, шинээр үүсэж байгаа нөхцөл шаардлагуудад, цэрэг зэвсгийг ашиглах үзэл баримтлал, номлол зэргээс шалтгаалан дэлгэрүүлэн судлах шаардлагатай.

Цэргийн холбоо, мэдээллийн системийн онолын үндсийг судалж, өнөөгийн байдалд шинжилгээ хийн, Хил хамгаалах байгууллагын удирдлагын холбоо, мэдээллийн системийг боловсронгуй болгох арга замыг тодорхойлох зорилго тавьж, энэхүү зорилгыг биелүүлэхийн тулд орчин цагт шинээр үүсэж байгаа шаардлагын дагуу эрхзүйн орчин бүрдүүлж, бүтцийн шинэчлэл хийн дэвшилтэт техник хэрэгслээр тоноглогдсон холбоо, мэдээллийн системийг бий болгох шаардлагатай болохыг тухайн нэг сэдэвт судалгааны ажлаар тодорхойлов.

Энэ судалгааны ажлын дэвшүүлсэн санал зөвлөмжүүд 2023 оноос практикт нэвтрүүлж, хэрэгжүүлж эхэлсэн. Үүнд ХХБ-ын холбоо, мэдээллийн технологийн нэгжүүдийн бүтэц шинэчлэгдсэн мөн онцгой байдал зарласан үеийн

хил хамгаалалтад ашиглах хөдөлгөөнт холбооны техникийг шинээр нэвтрүүлж албанд ашиглаж байна.

Үндсэн хэсэг

Хил хамгаалах байгууллагын холбоо, мэдээллийн технологийн системийн эрхзүйн орчин, бүтэц орон тоо, техникийн байдалд судалгаа хийлээ.

Эрхзүйн орчны хувьд

“Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”, “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого”, “Монгол Улсын Төрөөс хилийн талаар баримтлах бодлого”, “Төрөөс мэдээлэл, харилцаа холбооны хөгжлийн талаар баримтлах бодлого /2017-2025/”, тогтоол “Мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөр” “Монгол Улсын “Монгол Улсын Хилийн тухай”, “Монгол Улсын Батлан хамгаалах тухай”, “Зэвсэгт хүчний тухай”, “Дайны байдлын тухай”, , “Радио долгионы тухай”, “Харилцаа холбооны тухай”, “Шуудангийн тухай”, “Төрийн болон албаны нууцын тухай”, “Гамшгаас хамгаалах тухай”, “Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай”, “Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай”, “Цахим гарын үсгийн тухай”, “Кибер аюулгүй байдлын тухай хуулиуд, Засгийн газрын “Төрийн албаны интернэтийн зохистой хэрэглээний тухай”, “Төрийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах зарим арга хэмжээний тухай”, “Төрийн байгууллагуудын цахим мэдээллийн сан ашиглах тухай”

тогтоол, Монгол Улсын “Төрийн цэргийн байгууллагын хөгжлийн стратеги-2030”, “Стратегийн зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”, “Монгол Улсын хилээр нэвтэрч байгаа зорчигч, тээврийн хэрэгслийн нэгдсэн санг ашиглах, мэдээлэл харилцан солилцох журам”, “Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл тооцоход баримтлах хугацаа, жилд байгуулах элэгдлийн хэмжээ”, “Тамшгийн аюулын тухай зарлан мэдээллийн дохио дамжуулах журам”, “Тусгай хэрэглээний мэдээлэл, холбооны сүлжээ байгуулах, ашиглах журам” зэрэг нь байнгын үйл ажиллагаандаа ашиглах бодлого, хууль, эрх зүйн орчин тодорхой хэмжээгээр бүрдсэн, тэдгээрийг ашиглаж хэвшсэн байна.

Гэвч нийгэм тэр дундаа мэдээллийн технологи маш хурдтай хувьсан өөрчлөгдөж байгаа өнөө үед ХЦ-ын холбоо, мэдээллийн системд мөрдөгдөж байгаа зарим удирдлагын баримт бичгүүд дутагдалтай болж, нэмэлт өөрчлөлтүүдийг оруулах, шинээр заавар, журмууд гаргаж албанд ашиглах зайлшгүй шаардлагатай тулгарч байна. Өөрөөр хэлбэл Хил хамгаалах байгууллагын хууль эрх зүйн орчны шинэчлэл мэдээлэл, харилцаа холбооны технологийн хөгжлийн хурдаас хоцорсон байна.

Энэ нь Улс эх орны нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн чадавхаас хамаарч хилийн аюулгүй байдал алдагдаж, шинэ төрлийн хилийн зөрчлийг илрүүлэх магадлал буурч, хөрш улсын хил хамгаалалтын хөгжлөөс хоцрох,

төрийн цэргийн болон тусгай чиг үүргийн байгууллагуудын мэдээллийн нэгдсэн тогтолцоо бүрдээгүйгээс харилцан ажиллагаа, түүний аюулгүй байдал хангалтгүй, байгууллагын мэдээллийн аюулгүй байдлын хөндлөнгийн хяналт сул, хилийн шалган нэвтрүүлэх албаны сервер цахим халдлагад өртөх зэрэг эрсдэлүүдийг дагуулж байна.

Хэдий тийм боловч 2021 оны 12 сарын 17-ны Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай, Цахим гарын үсгийн тухай, Кибер аюулгүй байдлын тухай хуулийн төслүүдийг эцэслэн батлагдсан нь холбоо, мэдээллийн технологийн эрхзүйн шинэчлэл хийх орчин нөхцөл бүрдсэн, мөн Хил хамгаалах байгууллага нь онолын түвшинд холбоо, мэдээллийн технологийн асуудлыг бүрэн судалж, судалгааны ажлыг эргэлтэд оруулах, судлаачдыг бэлтгэх зэрэг боломжууд харагдаж байна.

Бүтэц, орон тооны хувьд:

ХХБ-ын холбоо, мэдээллийн нэгдсэн систем нь цэргийн удирдлагын тогтолцооны хүрээнд удирдамж, тушаал шийдвэрийн дагуу үйл ажиллагаа явуулдаг, стратегийн болон оператив түвшинд гадаад, дотоодод бэлтгэгдсэн ажлын тодорхой туршлага бүхий хүний нөөцтэй.

Мөн өндөр хөгжилтэй орнуудад цэргийн холбоо, мэдээллийн офицер ахлагч нар

суралцан мэргэжил боловсролоо дээшлүүлж байгаа;

Сургалт бэлтгэлийг гадаад, дотоодын их сургуулиудад явуулахаас гадна өөрийн харьяаны Хилийн цэргийн 0151 дүгээр ангийн Холбооны сургалтын төвийг түшиглэн зохион байгуулдаг.

Гэвч 2023 онд хийгдсэн судалгаагаар:

-Бүтцийн нэгжүүд, тасгуудын орон тооны нөхцөл байдлын судалгаанаас үзэхэд нийт орон тооны 19,5%-д нь мэргэжлийн бус хүн томилогдсон, 15,6% буюу 48 орон тоо сул, нийт шаардлагатай мэргэжилтэн 108 хүн буюу нийт орон тооны 35,06% нь мэргэжлийн боловсон хүчнээр дутмаг;

-Инженер, техникч, холбоочин мэргэжилтний үнэлэмж бага;

-Бусад байгууллагын мэргэжилтнүүдтэй харьцуулахад ХХБ-ын холбоо, мэдээллийн технологийн чиглэлээр ажилладаг алба хаагчдын ажлын нөхцөл хүнд, ачаалал их

-Шаардлагатай орон тоонд цэргийн өөр төрөл мэргэжлийн боловсрол эзэмшсэн алба хаагчдыг сурган, дадлагажуулж ажиллуулахад идэвх сул, ирээдүйн карьерын өсөлтдөө итгэл үнэмшилгүй болдог зэрэг нь холбоо зохион байгуулалтад сөргөөр нөлөөлөх хүчин зүйл болж байна.

Холбоо, мэдээллийн технологийн хөгжилтэй хөл нийлүүлэн шаардлагатай байгаа бүтэц, зохион байгуулалт, бүрэлдэхүүнийг оновчтой болгох, үйл ажиллагааных нь үр ашгийг

дээшлүүлэхгүй бол алба үйл ажиллагаа тасалдах, цэргийн холбооны инженер, техникчийн үнэлэмж бага учир чадварлаг боловсон хүчнээ алдах, цаашлаад нууц мэдээлэл алдагдах зэрэг эрсдэлтэй.

Цаашид:

Оперативын түвшний мэргэжлийн удирдлагын нэгжийг сэргээн зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах; (ХМТКАБ-ын газар)

Мэдээллийн технологийн хөгжлийг даган шинээр гарч ирсэн албан тушаал, орон тоог батлах;

Алба хаагчдыг гадаад, дотоодын цэргийн их дээд сургууль, академид удирдлагын холбоо, мэдээллийн технологи, кибер аюулгүй байдлын чиглэлээр сургах, мэргэшүүлэх;

Мэдээлэл технологийн нарийн мэргэжлийн инженерүүдийг гаднын их, дээд сургуулиудаас сонгон шалгаруулалтаар авах;

Хилийн цэргийн ангиудад ажиллаж байгаа инженерүүдийн орон тоог нэмж, төрөлжүүлэх;

Холбоо, мэдээлэл технологийн инженер, техникч, холбоочдын ажлын үнэлэмж, хангамжийг дээшлүүлэх;

Хилийн цэргийн 0151 дүгээр ангийн Холбооны сургалтын төвийг өргөжүүлж зөвхөн холбоочин бэлтгэхээс гадна инженер, техникчдийг мэргэшүүлэх сургалтыг явуулах боломжтой байна.

Техник хангамжийн хувьд:

Улсын хил хамгаалалтыг радио, цахилгаан, сансрын, шуудан

холбоогоор байнгын, тасралтгүй, найдвартай удирдлагаар хангаж, хил хамгаалалтын мэдээллийн сүлжээ, хилийн шалган нэвтрүүлэх мэдээллийн сүлжээ, харилцан ажиллагааны холбоо, мэдээллийн сүлжээг зохион байгуулж, техник болон программ хангамжийн шинэчлэлийг үе шаттайгаар хийсээр байна.

Улсын мэдээлэл, харилцаа холбооны дэд бүтэц бүхэлдээ тоон технологид шилжсэн, үндэсний хиймэл дагуулыг хөөргөх сансрын байршилтай, техникийн стандарт, шийдэл, технологийн өргөн хүрээтэй сонголт хийх боломжтой мөн өдөр хөгжилтэй орнуудтай гадаад хамтын ажиллагаа өргөжиж, цэргийн холбооны шинэ техник, технологиор дэмжлэг үзүүлэх эхлэл тавигдсан зэрэг давуу талуудтай.

Хэдий ийм боловч ХЦ-ийн холбоод ашиглагдаж байгаа техник хэрэгслүүдэд дараах дутагдлууд байсаар байна. Үүнд

-Монгол Улсын Засгийн газрын 2005 оны 233 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтын заалт зөрчигдсөн;

-ХХБ-ын радио холбооны бэлэн байдал алдагдсан;

-ХХБ-ын холбоо, мэдээллийн технологийн техникийн хангалт, техник хэрэгслийн нөөц дутмаг;

-Албанд ашиглагдаж буй болон өөр хэл дээр бичигдсэн программ хангамжуудыг хөгжүүлэх, нэгдсэн мэдээллийн сангийн нийцлийг хангахад хүндрэлтэй;

-Техник технологийн хувьд өөрийн үйлдвэрлэл байхгүй, хараат байдал;

-Цэргийн зориулалтын байнгын болон хээрийн холбооны аналог хэрэгслүүдтэй;

-Мэдээлэл солилцох хурд багтаамж өнөөгийн шаардлагаас хэт доогуур

Төрийн тусгай чиг үүрэг бүхий байгууллагын сүлжээний дэд бүтэц нь хувийн хэвшлийн байгууллагаас хамааралтай байгаа нь өөрөө маш том эрсдэлийг дагуулж байна.

Ашиглалтын хугацаа дууссан техник болон нөхөн хангагдаагүй техник хэрэгслийн хангалтыг хийхгүй бол удирдлага алдагдах өндөр эрсдэлтэй.

Кибер аюулгүй байдал, мэдээллийн системийн эмзэг байдал нь Зэвсэгт хүчний шинэ мэдээллийн технологийн сонголт, шийдэлд нөлөөлөх магадлал өндөр эрсдэлтэй байна

-Бидэнд дараах боломжууд нээлттэй байна. Үүнд

-Гадаад, дотоодын төсөл, хөтөлбөр, хөрөнгө оруулалтаар техникийн шинэчлэл хийх;

-Программ хангамжуудыг нэгтгэх, нэгдсэн мэдээллийн сан байгуулах; Хилийн цэргийн 151 дүгээр ангийн Холбооны засварын төвд цэргийн холбооны зориулалттай холбооны зарим хэрэгсэл үйлдвэрлэх, угсрах боломжтой.

Дүгнэлт, санал

Хил хамгаалах байгууллагын холбоо, мэдээллийн технологийн систем нь эрхзүйн орчин болон бүтцийн хувьд шаардлага хангахгүй, техник технологи хуучирч тайван болон онцгой нөхцөл байдал үүссэн үед холбоогоор боломж тааруу, орчин үеийн техник технологитой зохицон ажиллах чадваргүй зэргээс

үндэслэн холбоо, мэдээллийн системийг зайлшгүй өөрчлөх шаардлага гарч байна.

Иймд дараах санал, зөвлөмжийг дэвшүүлж байна. Үүнд

1. Эрхзүйн орчныг боловсронгуй болгох;

2. Хил хамгаалах байгууллагын холбоо, мэдээлэл технологийн нэгжүүдэд бүтцийн шинэчлэл хийх, хүний нөөцийг чадавхжуулах;

3. Ердийн болон онцгой байдал, онц байдал үүссэн үеийн удирдлагын холбоо зохион байгуулах техник хэрэгслийг боловсронгуй болгох;

4. Холбоо мэдээллийн системийн аюулгүй байдлыг хангах;

5. Төрийн цэргийн харилцан холбоо зохион байгуулалтыг илүү боловсронгуй болгох